

Folketingets Social- og
Ældreudvalg

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
sm@sm.dk
www.sm.dk

Sagsnr.
2021 - 3051

Doknr.
528760

Dato
11-03-2022

Vedrørende undersøgelse af kommunernes brug af observationer

Den 20. december 2021 sendte jeg til udvalgets orientering Ankestyrelsens undersøgelse af kommunernes brug af observationer som led i sagsoplysningen på voksenhandicapområdet. Jeg har nu haft lejlighed til at se nærmere på undersøgelsens resultater, og jeg vil derfor, som jeg også oplyste i mit brev af 20. december 2021 dele mine overvejelser.

Jeg vil starte med at gøre det helt klart, at observationer skal foregå med en grundlæggende respekt for den enkeltes værdighed og ret til privatliv. Det betyder, at observationer kun må anvendes, når det er nødvendigt, og at de ikke må vare længere end højst nødvendigt for at opnå formålet. Det skal endvidere overvejes, om kommunen kan tilvejebringe samme oplysninger på en mindre indgribende måde end ved observation.

Dernæst vil jeg gerne understrege det, som også fremgår af undersøgelsens indledende afsnit, og som jeg ved flere lejligheder har redegjort for over for udvalget i foråret 2021 – nemlig, at den retlige ramme for brug af observationer til sagsoplysning giver kommunerne et handlerum i forhold til brug af observationer.

Ankestyrelsens undersøgelse afdækker omfanget af kommunernes brug af observationer på voksenhandicapområdet, ligesom den bidrager med viden om baggrunden for nogle kommuners brug af observationer til sagsoplysning. 90 kommuner har deltaget i undersøgelsen.

Undersøgelsen viser overordnet, at 49 ud af de 90 deltagende kommuner har brugt observationer til at oplyse sager på voksenhandicapområdet i løbet af de seneste tre år. Heraf bruger 39 kommuner observationer i under 10 procent af deres sager – primært sager efter servicelovens §§ 95 og 96 om hjælperordninger. Dette er, som jeg ser det, udtryk for en forholdsvis begrænset brug af observationer.

Jeg har også noteret mig, at de fleste kommuner angiver, at de kun bruger observationer, når det ikke er muligt at oplyse sagen tilstrækkeligt på anden vis. De kommuner, Ankestyrelsen har interviewet i undersøgelsen, forklarer således, at observationer er den sidste sagsoplysningsmetode, de tager i brug. Dette ser jeg som en indikation på, at kommunerne er opmærksomme på kun

at bruge observationer, når de ikke kan oplyse sagen tilstrækkeligt på andre måder.

Endvidere fremgår det af undersøgelsen, at de fleste observationer bliver gennemført i løbet af få dage og strækker sig over kort tid. De fleste observationer bliver således gennemført over en eller to dage, og i den største andel af de sager, hvor der er brugt observationer, har observationen været under to timer. Dette viser efter min opfattelse, at kommunerne er opmærksomme på kun at observere i den periode, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til sagsoplysningen.

Endelig har jeg noteret mig, at kommunerne fortæller, at de er opmærksomme på ikke at overskride borgerens grænser, når de gennemfører observationer. Kommunerne oplyser at for at sikre dette, bliver observationerne tilrettelagt og gennemført i dialog med borgeren og eventuelle pårørende. Kommunerne oplyser, at borgeren er blevet orienteret om observationen på forhånd i 59 ud af 60 sager, hvor der er brugt observationer. I 58 ud af 60 sager er borgeren blevet oplyst om formålet med observationen. Flere kommuner fortæller, at kommunikation med borgeren forud for observationen bidrager til en fælles forståelse af formålet med observationen. Flere kommuner fortæller også, at nogle borgere selv efterspørger, at kommunen kommer ud i borgerens hjem og observerer. Dette viser for mig at se en generel opmærksomhed på at gennemføre observationerne med respekt for den enkelte borgers værdighed og ret til privatliv.

Undersøgelsen viser, at der i meget få tilfælde er anvendt observation i perioder, der udefra set synes meget lange. Undersøgelsen viser, som nævnt ovenfor, også meget få eksempler, hvor borgeren ikke på forhånd er oplyst om observationen eller ikke er blevet oplyst om formålet.. Det er desuden min vurdering, at det politiske og pressemæssige fokus på kommunernes brug af observationer, har gjort kommunerne opmærksomme på deres forpligtelser og de juridiske rammer.

På den baggrund finder jeg ikke anledning til at iværksætte tiltag på nuværende tidspunkt vedrørende brugen af observationer som led i sagsoplysningen. Men jeg og mit ministerium vil naturligvis følge udviklingen på området tæt. For mennesker med handicap skal helt indiskutabelt behandles med ordentlighed og værdighed og ikke udsættes for observationer af et omfang, der ligger uden for det handlerum, som den retlige ramme giver kommunerne.

Med venlig hilsen
Astrid Krag